

LEERJAAR: 1 **Versie 2, aangepast november 2022**
 SCHOOLJAAR: 2022/2023
 LEERWEG: Basis en kader
 VAK: Mens en maatschappij
 METHODE: Plein M

TUSSENTIJDSE TOETSEN								
PERIODE	INHOUD TOETS	KERNDOELEN	TOETSVORM	TIJDSDUUR	HULPMIDDELEN	WEGING	HERKANSING	CODE
1	Hoofdstuk 1 Arm en rijk Ontwikkeling jager-verzamelaars in vergelijking tot de mens van nu	37, 42, 46	Proefwerk	45 minuten	Geen	% 16,5	Nee	B1101 K1105
	Hoofdstuk 2 Mens en aarde 2.1 & 2.2 Het belang van de Grieken en Romeinen voor de westerse beschaving	36, 38, 37, 42	Schriftelijke overhoring	30 minuten	Geen	% 8,5	Nee	B1102 K1106
2	Hoofdstuk 3 Leven met geloof Christendom en Islam – overeenkomsten en verschillen	37, 42, 43	Proefwerk	45 minuten	Geen	% 16,5	Nee	B1201 K1205
	Hoofdstuk 4 Van stad naar mega stad Middeleeuwse stad Amersfoort	37, 42, 43, 44	Opdracht	120 minuten	Geen	% 8,5	Nee	B1202 K1206
3	Hoofdstuk 6/7 Slavernij	37, 43, 44	Opdracht	120 minuten	Geen	% 8,5	Nee	B1301 K1305
	Hoofdstuk 6/7 Ontdekkers en hervormers Op reis naar verre streken	37, 43	Proefwerk	45 minuten	Geen	% 16,5	Nee	B1302 K1306
4	Hoofdstuk 6/7 Klimaten en de vorming van Nederland	37, 42, 43, 44	Proefwerk	45 minuten	Geen	% 16,5	Nee	B1401 K1405

	Hoofdstuk 8 Democratie in Europa en Nederland *	37, 42, 43, 44	Opdracht	120 minuten	Geen	% 8,5	Nee	B1402 K1406
Totaal toetsen telt mee voor:						100%		
KORTE OMSCHRIJVING LEERSTOF:								
Periode 1								
Leerstof:	<p>Hoofdstuk 1 Arm en rijk: Begrijp je hoe jager-verzamelaars leefden en kun je voorbeelden geven van hun middelen van bestaan; • weet je wat zelfvoorzienend betekent en kun je voorbeelden geven van werktuigen van jager-verzamelaars; • weet je wat een samenleving is; • weet je wat een archeoloog is en kun je uitleggen wat een archeoloog doet. • weet je wat landbouw is en begrijp je waarom de overgang van jagen-verzamelen naar landbouw plaatsvond; • begrijp je hoe een samenleving van boeren eruitzag en kun je uitleggen wat het begrip landbouwrevolutie betekent; • kun je uitleggen hoe binnen de landbouwsamenleving sociale verschillen ontstonden; • weet je wat er bedoeld wordt met cultuur en wat de eerste mensen geloofden. weet je wat met basisbehoeften bedoeld wordt en kun je er voorbeelden van geven; • kun je uitleggen wat het verschil is tussen arme en rijke landen als het gaat om wonen en werken; • weet je wat het verschil is tussen welvaart en welzijn en hoe je met die begrippen kunt zien of inwoners van een land rijk of arm zijn; weet je waarom landen ontwikkelingslanden genoemd worden en kun je voorbeelden geven van hoe die landen in ontwikkeling zijn; • begrijp je wat het verschil is tussen de koplopers, volgers en achterblijvers en kun je landen indelen in deze drie groepen; • weet je wat met beroepsbevolking bedoeld wordt en kun je beroepen in drie groepen indelen; • weet je dat we grote verschillen tussen rijk en arm ongelijkheid noemen en kun je uitleggen wat het verschil is tussen sociale en regionale ongelijkheid</p> <p>Mens en Aarde Cursus 2.2 & 2.3 Aan het einde weet je hoe het Romeinse keizerrijk ontstond en bestuurd werd; • begrijp je hoe de Rijn de grens van het Romeinse rijk werd en kun je uitleggen hoe de Romeinen met de volken rond de grens omgingen; • kun je voorbeelden geven van romanisering en kun je uitleggen hoe de mensen in de Romeinse samenleving leefden; • weet je wat met oudheid en met de Grieks-Romeinse cultuur bedoeld wordt. Kun je uitleggen welk geloof de Romeinen hadden; • weet je hoe uit het jodendom het christendom ontstond; • weet je hoe in het Romeinse rijk godsdienstvrijheid kwam en hoe de katholieke kerk georganiseerd is; • weet je hoe het Romeinse rijk aan zijn einde kwam.</p>							
Periode 2								
Leerstof:	<p>Hoofdstuk 3 Leven met geloof: Aan het einde weet je hoe Karel de Grote het Frankische rijk uitbreidde; • kun je uitleggen hoe het Frankische rijk werd bestuurd; • kun je uitleggen hoe in het Frankische rijk het christelijk geloof verspreid werd en welke rol geestelijken daarin speelden; • kun je uitleggen hoe in de tijd van Karel de Grote de samenleving georganiseerd was. Weet je hoe de islam ontstond; • weet je hoe Mohammed een eigen staat stichtte en hoe moslims hun geloof belijden; • kun je uitleggen hoe de islam verder verspreid werd; • kun je uitleggen wat wordt bedoeld met de Arabische wereld. Weet je wat een levensbeschouwing is en kun je daar voorbeelden van geven; • kun je uitleggen wat vrijheid van godsdienst betekent; • weet je wat wereldgodsdiensten zijn en waar deze voorkomen; • kun je uitleggen wat er bedoeld wordt met de scheiding van kerk en staat.</p>							

Hoofdstuk 4 Van stad naar mega stad:

Aan het einde kun je uitleggen hoe in Europa rond het jaar 1000 weer een landbouw-stedelijke samenleving ontstond; • kun je uitleggen hoe ambachten ontstonden en hoe de handel belangrijk werd; • weet je hoe steden stadsrechten kregen en kun je uitleggen hoe de steden werden bestuurd; • weet je dat Floris V van Holland een belangrijk gewest maakte. Weet je wat de vier grootste steden, de Randstad en het Groene Hart zijn en kun je die op een kaart aanwijzen; • weet je hoe Nederlandse steden zijn opgebouwd en kun je op een plattegrond bepaalde stadsdelen aanwijzen; • begrijp je waardoor de leefbaarheid van een stadsdeel bepaald wordt; • kun je uitleggen dat wijken kunnen worden verbeterd door renovatie en opnieuw inrichten.

Periode 3**Leerstof:****Hoofdstuk 6 Slavernij**

Weten de leerlingen dat Nederlandse kooplieden hebben gehandeld in slaven en kunnen ze deze periode plaatsen in de tijdsvakken. Weten de leerlingen wat bedoeld wordt met de 'Driehoek van de slavenhandel'. Zijn de leerlingen bekend met de volgende begrippen: WIC, Fort Elmina, slavenmarkt, plantage, ketenen, brandmerken, Marrons.weten de leerlingen dat Nederland op 1 juli 1863 als een van de laatste landen slavernij officieel verbood.

Hoofdstuk 6 Ontdekkers en hervormer en op reis naar verre streken

- kun je uitleggen waarom Europeanen naar Afrika en Azië begonnen te reizen; • weet je welke ontdekkingsreizen Europeanen maakten om in Azië te komen; • kun je beschrijven hoe Europeanen in Amerika kwamen; indiaan Indië inheems Oost-Indië specerij West-Indië© Noordhoff Uitgevers bv 2021 • weet je hoe de oorspronkelijke bewoners van Amerika leefden • weet je hoe Spanje grote delen van Amerika veroverde; • weet je hoe Spanjaarden de inheemse bewoners van Amerika en Afrikanen tot slaaf maakten; • weet je welke producten Europeanen uit Amerika in Europa verkochten; • kun je beschrijven hoe Europa zijn invloed overzee uitbreidde. Weet je hoe het bestuur in Nederland in de tijd van regenten en vorsten geregeld was; • kun je uitleggen hoe de economie sterk groeide in de 17e eeuw; • kun je uitleggen waarom en hoe de landbouwgrond werd uitgebreid; • weet je hoe de welvaart leidde tot een sterk groeiende cultuur. • weet je met welke landen Nederland in de 17e eeuw in oorlog was; • kun je de macht van de Europese vorsten in de 17e eeuw beschrijven; • weet je hoe de handel tussen alle werelddelen groeide en hoe de Europeanen hun handel in Azië en Oost-Afrika uitbreidden; • kun je beschrijven hoe de Europeanen hun activiteiten in Amerika en West-Afrika uitbreidden. •

Periode 4**Leerstof:****Hoofdstuk 6/7 klimaten en de vorming van Nederland**

Begrijp je het verschil tussen weer en klimaat en kun je een klimaatgrafiek aflezen; • weet je dat de breedteligging invloed heeft op de temperatuur; • weet je dat de hoogte van het landschap invloed heeft op de temperatuur; • begrijp je hoe seizoenen ontstaan en kun je uitleggen welke invloed seizoenen op de temperatuur hebben. • weet je wat een klimaatgebied is en welke klimaatgebieden op lage breedte liggen; • weet je welke klimaatgebieden op gematigde breedte liggen; • weet je welke klimaatgebieden op hoge breedte liggen; • begrijp je waarom er verschillende plantenzones zijn vanaf de evenaar naar de polen en weet je welke dat zijn. Weet je het verschil tussen een natuurlandschap en een ingericht landschap; • weet je wat reliëf is en wat de verschillen tussen oude en jonge gebergten zijn; • weet je wat verweering is en begrijp je waar en hoe dit gebeurt; • weet je welk effect rivieren in berggebieden hebben en hoe rivieren laaggelegen gebieden opbouwen met grind, zand en klei. Weet je dat Nederland tijdens een ijstijd bedekt was met landijs en dat de stuwwallen en zwerfkeien daar overblijfselen van zijn; • weet je dat je Nederland kunt verdelen in een laaggelegen en een hooggelegen deel en dat dit hoge deel eerder bewoond werd; • begrijp je waarom er in het lage deel van Nederland veel veen en klei is en hoe de duinen zijn gevormd; • weet je hoe de bewoners van het lage deel van Nederland zich beschermen tegen het water

Hoofdstuk 8 de strijd om vrijheid en gelijkheid

Weet je hoe de macht verdeeld was in de tijd van pruiken en revoluties; • weet je welke nieuwe ideeën ontstonden; • kun je uitleggen wat er tijdens de Franse Revolutie plaatsvond; • weet je wat de gevolgen zijn van de Franse Revolutie. • weet je hoe het in de 18e eeuw met de Nederlandse economie ging; • weet je waarom en hoe burgers in opstand kwamen; • kun je de politieke veranderingen vanaf 1795 beschrijven; • weet je welke invloed de Fransen hadden in Nederland. Kun je beschrijven hoe de overheid voor vrijheid zorgt; • kun je uitleggen hoe burgers voor vrijheid zorgen; • kun je uitleggen welke verschillen er zijn tussen mensen in de huidige samenleving; • kun je uitleggen wat vrijheid en verantwoordelijkheid met elkaar te maken hebben.

**Indien haalbaar in het jaar afoetsen*